

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2015. gada 12. augustā Nr. 1-6/9
Uz 15.06.2015. Nr.1-04/217-pav

**Latvijas Republikas Satversmes tiesas
tiesnesei Inetai Ziemelei**
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV-1006

Par viedokli lietā Nr.2015-10-01

Tiesībsarga birojā ir saņemts Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversmes tiesa) tiesas tiesneses Inetas Ziemeles 2015.gada 12.jūnija lēmums, ar kuru tiesībsargs atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2015-10-01 „Par likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 110. pantam”, kas ierosināta, pamatojoties uz D. Ā. (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) konstitucionālo sūdzību. Ar minēto lēmumu tiesībsargs uzaicināts rakstveidā izteikt viedokli par jautājumiem, kuriem pēc viņa ieskata varētu būt nozīme minētajā lietā, īpaši komentējot lietas apstākļus no bērna invalīda tiesību prioritātes principa viedokļa.

Izvērtējot lēmumam pievienoto Pieteikuma iesniedzējas konstitucionālo sūdzību (turpmāk – Pieteikums), kā arī Latvijas Republikas Saeimas (turpmāk – Saeima) 2015. gada 11. jūnija atbildes rakstu Nr.612.1-13-12/15 (turpmāk – Atbildes raksts), tiesībsargs sniedz šādu viedokli.

[1] Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešā daļa noteic, ka Latvijas Bankas prezidentam, viņa vietniekam un Latvijas Bankas padomes locekļiem, valsts kontrolierim, Valsts kontroles padomes locekļiem, Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājam un viņa vietniekam, Satversmes aizsardzības biroja direktoram un viņa vietniekam, tiesībsargam un viņa vietniekam, Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes locekļiem, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas priekšsēdētājam un padomes locekļiem, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas priekšsēdētājam, viņa vietniekiem un padomes locekļiem, Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoram, pārvalžu direktoriem un viņu vietniekiem, tiesnešiem, prokuroriem, zvērinātiem notāriem un zvērinātiem tiesu izpildītājiem, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšniekam un viņa vietniekiem, centrālā aparāta nodaļu vadītājiem un viņu vietniekiem, teritoriālo nodaļu vadītājiem un izmeklētājiem, Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta priekšniekam un viņa vietniekam ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu tikai ar:

1) amatu, kuru viņi ieņem saskaņā ar likumu vai Saeimas apstiprinātajiem starptautiskajiem līgumiem, Ministru kabineta noteikumiem un rīkojumiem, ja tas neapdraud valsts amatpersonas vai institūcijas, kurā attiecīgā valsts amatpersona ir nodarbināta, normatīvajos aktos noteikto patstāvību;

2) pedagoga, zinātnieka, profesionāla sportista un radošo darbu;

3) eksperta (konsultanta) darbu, kura izpildes vieta ir citas valsts administrācija, starptautiskā organizācija vai tās pārstāvniecība (misija), ja tas nerada interešu konfliktu un ir saņemta tās valsts amatpersonas vai koleģiālās institūcijas rakstveida atļauja, kura attiecīgo

personu iecēlusi, ievēlējusi, apstiprinājusi amatā vai kura minēta šā likuma 8.¹ panta vienpadsmitajā daļā;

4) amatu attiecīgās profesijas vai nozares arodbiedrībā vai biedrībā, izņemot šajā daļā minēto institūciju vadītājus;

5) amatu biedrībā, ja tas nerada interešu konfliktu un ir saņēmta tās valsts amatpersonas vai koleģiālās institūcijas rakstveida atļauja, kura attiecīgo personu iecēlusi, ievēlējusi, apstiprinājusi amatā vai kura minēta šā likuma 8.¹ panta vienpadsmitajā daļā, un ja likumā nav noteikts citādi.

No iepriekš minētā izriet, ka likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešajā daļā minētām valsts amatpersonām, tai skaitā tiesnešiem ir atļauts valsts amatpersonas amatu savienot tikai ar iepriekš norādītajiem amatiem un darbiem. Papildu nosacījumi amatu savienošanai ir norādīti arī šī panta 10., 10.¹, 10.², 11. un 13. daļā.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja apstrīd likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešās daļas, ciktāl tā attiecas uz tiesnešiem, (turpmāk arī – apstrīdētā norma) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 91. un 110. pantam un lūdz atzīt to par spēkā neesošu attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju no spēkā stāšanās brīža. Saskaņā ar Satversmes tiesas 2015. gada 14. aprīļa lēmumu par lietas ierosināšanu, lieta ierosināta par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 110. pantam.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma viņai kā tiesnesei liedz būt par sava bērna invalīda asistentu Invaliditātes likuma izpratnē un saņemt samaksu par asistenta pakalpojuma sniegšanu atbilstoši Latvijas Republikas Ministru kabineta (turpmāk – Ministru kabinets) 2012. gada 28. decembra noteikumos Nr. 942 „Kārtība, kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu pašvaldībā” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 942) noteiktajam. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka, neparedzot tiesnesim tiesības pildīt sociāla rakstura darbu, t.i., būt par sava bērna invalīda asistentu vai vēlāk par sava jau pieaugušā bērna – personas ar invaliditāti – asistentu, tiek pārkāptas Satversmes 110. pantā garantētās ģimenes tiesības un bērna invalīda tiesības uz īpašu aizsardzību¹.

[2] Asistenta pakalpojuma tiesiskais regulējums un bērnu tiesību prioritāte

[2.1] Izvērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 110. pantam, tiesībsargs norāda sekojošo.

Atbilstoši Invaliditātes likuma 12. pantā noteiktajam viens no invaliditātes seku mazināšanas pasākumiem ir asistenta pakalpojuma nodrošināšana. Asistents šā likuma izpratnē ir fiziskā persona, kas sniedz atbalstu personai ar ļoti smagas vai smagas pakāpes funkcionēšanas ierobežojumu tādu darbību veikšanai ārpus mājokļa, kuras tā invaliditātes dēļ nevar veikt patstāvīgi, — nokļūt vietā, kur tā mācās, strādā, saņem pakalpojumus, pārvietoties un aprūpēt sevi izglītības iestādē, algota darba vietā, būt saskarsmē ar citām fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī palīdz personai ar redzes invaliditāti apgūt profesionālās pamatizglītības, profesionālās vidējās izglītības vai augstākās izglītības programmu.

Saskaņā ar Invaliditātes likuma 12. panta pirmās daļas 3. punktā noteikto invaliditātes sekas personām ar invaliditāti mazina, nodrošinot tiesības pašvaldībā pēc to deklarētās dzīvesvietas saņemt no valsts budžeta apmaksātu asistenta pakalpojumu līdz 40 stundām nedēļā. No valsts budžeta finansētu asistenta pakalpojumu pašvaldības nodrošina no 2013. gada 1. janvāra.

Atbilstoši Invaliditātes likuma 12. panta otrajā daļā noteiktajam asistenta pakalpojumu ir tiesības saņemt personai ar I vai II invaliditātes grupu, pamatojoties uz Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (turpmāk – valsts komisijas) atzinumu par asistenta pakalpojuma nepieciešamību, un personai no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, pamatojoties uz valsts komisijas atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem.

¹ Skat., Pieteikuma 6.lpp.

Saskaņā ar Invaliditātes likuma 12. panta piekto prim daļu un sesto daļu prasības asistentam, kā arī kritērijus atzinuma sniegšanai par asistenta pakalpojuma nepieciešamību un pakalpojuma apjoma noteikšanai nosaka MK noteikumi Nr. 942.

MK noteikumu Nr. 942 3. punkts noteic, ka asistenta pakalpojumu ir tiesīga sniegt fiziska persona, kurai ir darba vai personiskā pieredze saskarsmē ar personu ar invaliditāti.

No iepriekš minētā izriet, ka asistenta pakalpojums ir viens no pasākumiem invaliditātes seku mazināšanai. Asistenta pakalpojuma mērķis ir veicināt personu ar invaliditāti, tai skaitā arī bērnu ar invaliditāti, sociālās integrācijas iespējas un virzību uz neatkarīgu dzīvi, nodrošinot personām tiesības saņemt asistenta pakalpojumu tādu darbību veikšanai ārpus mājokļa, kuras tā invaliditātes dēļ nevar veikt patstāvīgi.

Asistenta pakalpojumu ir tiesīga sniegt fiziska persona, kurai ir darba vai personiskā pieredze saskarsmē ar personu ar invaliditāti. Personai, kas sniedz asistenta pakalpojumu, netiek izvirzītas nekādas kvalifikācijas prasības. Kā norāda Labklājības ministrija, lai nodrošinātu personas vajadzībām atbilstošu asistenta pakalpojumu, pašvaldības sociālajam dienestam, pirms līguma slēgšanas ar asistenta pakalpojuma saņēmēju un asistentu, ir jāgūst pārliecība, ka asistents spēj pilnvērtīgi pildīt līgumā par asistenta pakalpojuma sniegšanu noteiktos pienākumus.²

Tātad, galvenais nosacījums, lai persona varētu kļūt par asistentu, ir pieredze saskarsmē ar personām ar invaliditāti un spēja pilnvērtīgi pildīt līgumā par asistenta pienākuma sniegšanu noteiktos pienākumus. Tādējādi secināms, ka asistenta pienākumu var veikt arī personas ar invaliditāti radnieks, tuvinieks vai cits cilvēks, kuram ir pieredze saskarsmē ar cilvēku ar invaliditāti un kuram persona uzticas.

Tā kā personu loks, kas var sniegt asistenta pakalpojumu, ir ļoti plašs, nedz Latvijā kopumā, nedz atsevišķi pa pašvaldībām nav vienota saraksta vai reģistra, kurā varētu iekļaut visus asistenta pakalpojuma sniedzējus, kas var sniegt šo pakalpojumu. Nodrošināt asistentu personām ar invaliditāti ir pašvaldību sociālo dienestu pienākums, ja asistenta pakalpojuma pieprasītājs nav norādījis vēlamu asistentu.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas sniegto informāciju, 2015. gada maijā asistenta pakalpojumu sniedza 7226 personas, no kurām 5434 personas, jeb 75 %, bija personu ar invaliditāti radnieki.

[2.2] Satversmes 89. pantā ir deklarēts, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem.

Viena no pamattiesību kategorijām, ko bauda personas, kas pieder pie noteiktām sociālām grupām, ir sociālekonomiska rakstura tiesības, pie kurām pieder Satversmes 110. pantā iekļautās bērnu invalīdu tiesības uz īpašu valsts aizsardzību³.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka cilvēktiesību aizsardzība ikvienā sabiedrībā sākas ar to, ka sabiedrība garantē bērnu tiesības, nodrošinot viņiem tādus apstākļus, kuros viņi pēc iespējas labāk var attīstīt savu potenciālu, lai vēlāk būtu gatavi dzīvot pilnvērtīgu pieauguša cilvēka dzīvi.⁴

Turklāt jāatzīmē, ka Satversmes 110. pants uzliek valstij īpašu pienākumu palīdzēt bērniem ar invaliditāti. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no Satversmes 110. panta izriet valsts pienākums izveidot un uzturēt sistēmu, kas nodrošina bērnu invalīdu sociālo un ekonomisko aizsardzību.⁵

Satversmes tiesa savā 2004. gada 11. oktobra spriedumā lietā Nr. 2004-02-0106 pirmo reizi definēja no Satversmes 110. panta izrietošo valsts pozitīvo pienākumu. Satversmes

² Asistenta kompetence un darbība. Labklājības ministrijas interneta vietne. Pieejams: <http://www.lm.gov.lv/text/2919> [skatīts 16.07.2015.]

³ Autoru kolektīvs „Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības” Latvijas Vēstnesis, Rīga, 2011: 26.lpp.

⁴ Human Rights Fact Sheet No.10 Human Rights of the Child, Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law, UN Human Rights Fact Sheets, No. 1-25, 4th ed., Lund, 1996, p.160. Citēts Satversmes tiesas 2009. gada 3. jūnija spriedumā lietā Nr. 2008-43-0106. Latvijas Vēstnesis, 05.06.2009., Nr.88.

⁵ Satversmes tiesas 2007. gada 21. februāra spriedums lietā Nr. 2006-08-01. Latvijas Vēstnesis, 27.02.2007., Nr.34.

110. pantā lakoniski formulēts, ko valsts aizsargā, taču nav konkretizēti veidi, kā šī aizsardzība var tikt īstenota. Interpretējot Satversmes 110. panta pirmajā daļā ietvertās pamattiesības, vienlaikus jāņem vērā starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos ietvertās normas un to piemērošanas prakse. Satversmes 110. pants paredz bērna tiesību aizsardzību.⁶

Jāatzīmē, ka jēdziens bērnu „vislabākās intereses” ir analizēts vairāk nekā jebkurš cits no ANO Bērnu tiesību konvencijā iekļautajiem jēdzieniem⁷, tādējādi uzsverot tā nozīmīgumu. ANO Bērnu tiesību konvencijas preambulas 5. apsvērumā norādīts, ka „ģimenei, kas ir sabiedrības pamatšūniņa un visu tās locekļu, it īpaši bērnu, izaugsmes un labklājības dabiskā vide, ir jāsaņem nepieciešamā aizsardzība un atbalsts, lai tā varētu pilnīgi uzņemties sabiedrības uzticētos pienākumus”. Savukārt minētās konvencijas 7. apsvērumā minēts, ka „bērniem jābūt pilnīgi sagatavotiem patstāvīgai dzīvei sabiedrībā un jābūt audzinātiem ANO Statūtos proklamēto ideālu, jo īpaši miera, cieņas, iecietības, brīvības, vienlīdzības un solidaritātes garā”.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 3. panta pirmā daļa noteic bērna interešu prioritāti. Satversmē paredzētais valsts pienākums aizsargāt bērnu tiesības ir precizēts Bērnu tiesību aizsardzības likumā, kura 6. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Un šā paša panta otrā daļa papildina, ka „visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kas nodarbojas ar bērna aprūpi, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna intereses”.⁸

No minētā izriet princips, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, un visās darbībās attiecībā uz bērniem prioritāras ir bērna tiesības un intereses. Tas nozīmē, ka ne vien tiesai un citām institūcijām savi lēmumi jāpieņem, pamatojoties uz to, kas ir bērna interesēs, bet arī likumdevējam jāievēro, lai pieņemtie vai grozītie normatīvie akti aizsargātu bērna intereses iespējami labākajā veidā.⁹

Valsts pozitīvais pienākums bērnu ar īpašām vajadzībām tiesību aizsardzībā izriet no ANO Bērnu tiesību konvencijas 23. panta. Šī panta pirmā daļa noteic, ka dalībvalstis atzīst, ka ikvienam bērnam ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem jādzīvo pilnvērtīga un cienīga dzīve apstākļos, kas ļauj saglabāt pašcieņu, palīdz uzturēt ticību saviem spēkiem un atvieglo viņu iespējas aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē.

ANO Bērnu tiesību komiteja ir norādījusi, ka konvencijas 23. panta pirmā daļa ir jāuzskata par pamatprincipu, īstenojot konvenciju attiecībā uz bērniem ar invaliditāti: pilnvērtīga un cieņpilna dzīve apstākļos, kas ļauj saglabāt pašcieņu, palīdz uzturēt ticību saviem spēkiem un atvieglo viņu iespējas aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē. Dalībvalstu veiktajiem pasākumiem bērnu ar invaliditāti tiesību īstenošanā jābūt vērīgiem uz šo mērķi. Galvenais šī punkta vēstījums ir, ka bērni ar invaliditāti ir jāiekļauj sabiedrībā. Pasākumiem, kas veikti, lai īstenotu konvencijā ietvertās tiesības attiecībā uz bērniem ar invaliditāti, piemēram, tādās jomās kā izglītība un veselība, maksimālais mērķis nepārprotami ir šo bērnu integrācija sabiedrībā.¹⁰

Saskaņā ar ANO Bērnu tiesību konvencijas 23. panta otro daļu dalībvalstis atzīst, ka ikvienam bērnam ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem ir tiesības uz īpašu aprūpi, un veicina un nodrošina to, lai bērnam, kam uz to ir tiesības, un par viņa aprūpi atbildīgajām personām atbilstoši pieejamiem resursiem tiek sniegta lūgtā palīdzība, kas būtu piemērota konkrētā bērna stāvoklim un viņa vecāku vai citu par bērnu atbildīgo personu apstākļiem.

Jāatzīmē, ka 2010. gada 28. janvārī Latvija ir ratificējusi ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, kuras 7. panta 2. punkts noteic, ka „[v]isos lēmumos, kas attiecas uz bērniem ar invaliditāti, galvenajam apsvērumam jābūt bērna vislabākajām interesēm.” Tādējādi arī ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām norāda uz bērnu vislabāko interešu ievērošanu, nodrošinot bērniem ar invaliditāti konvencijā iekļautās tiesības.

⁶ Satversmes tiesas 2004. gada 11. oktobra spriedums lietā Nr. 2004-02-0106. Latvijas Vēstnesis, 12.10.2004., Nr.161.

⁷ Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanas praksē rokasgrāmata. Hodgkin R., Newell P. UNICEF, 2002. 41.lpp.

⁸ Satversmes tiesas 2004. gada 11. oktobra spriedums lietā Nr. 2004-02-0106. Latvijas Vēstnesis, 12.10.2004., Nr.161.

⁹ Turpat.

¹⁰ ANO Bērnu tiesību komitejas Vispārējais komentārs Nr.9, CRC/C/CG/9, 2007. gada 27. februāris, 13. punkts.

Ministru kabinets 2014. gada 11. februārī apstiprināja Labklājības ministrijas izstrādāto Informatīvo ziņojumu „Latvijas Republikas sākotnējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006. gada 13. decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijā laikposmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013. gada 31. decembrim” (turpmāk – Informatīvais ziņojums), ar nolūku iesniegt to Apvienoto Nāciju Organizācijā¹¹. Informatīvajā ziņojumā Labklājības ministrija norāda, ka viens no pasākumiem ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 19. panta „Pastāvīgs dzīvesveids un iekļaušanās sabiedrībā” ieviešanā ir asistenta pakalpojums. Kā norādīts informatīvajā ziņojumā, laika periodā no 2013. gada 1. janvāra līdz 30. septembrim asistenta pakalpojumu saņēmušas 2191 personas ar invaliditāti un pakalpojumu snieguši 2156 asistenti. No asistenta pakalpojumu saņēmušajiem 16 % ir bērni¹². Savukārt no 2014. gada 1. janvāra līdz 30. septembrim asistenta pakalpojums tika nodrošināts jau 5851 personai ar invaliditāti, no kuriem 11 % ir bērni¹³.

Tādējādi, ieviešot asistenta pakalpojumu, Latvija ir veicinājusi ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 19. pantā iekļauto pienākuma izpildi nodrošināt personām ar invaliditāti, tai skaitā arī bērniem ar invaliditāti, vienlīdzīgas iespējas dzīvot sabiedrībā, kas ir arī viens no ANO Konvencijas par bērna tiesībām mērķiem.

Jāatzīmē, ka ANO Bērnu tiesību konvencija nosaka ne tikai uz bērnu interešu prioritāti, bet arī norāda uz vecāku un valstu pienākumu bērna interešu aizsardzībā. Tādējādi ANO Konvencijas par bērna tiesībām 18. pants norāda, ka „vecāki un aizbildņi ir galvenās personas, kas atbildīgas par bērna audzināšanu un attīstību. Viņu galvenais pienākums ir gādāt par bērna interesēm.” Savukārt, „lai garantētu šajā konvencijā paredzētās tiesības un sekmētu to īstenošanu, dalībvalstis sniedz vecākiem un aizbildņiem pienācīgu palīdzību ar bērna audzināšanu saistīto pienākumu izpildē un nodrošina bērnu aprūpes iestāžu un dienestu izveidi.”

No iepriekš minētā izriet, ka vecāka pienākums ir gādāt par sava bērna vislabākajām interesēm. Kā norāda Pieteikuma iesniedzēja, „vecāka uzdevums ir nogādāt bērnu skolā un atpakaļ mājās, aizvest pie ārsta, uz rehabilitācijas, kultūras un sporta pasākumiem, izvest bērnu pastaigāties u.tml.”¹⁴

Jāatzīmē, ka asistenta pakalpojuma mērķis ir sniegt ģimenei, kurā aug bērns ar invaliditāti, atbalstu tieši šādu uzdevumu veikšanai. Var piekrist Saeimas atbildes rakstā norādītajam, ka „apstrīdētā norma neliedz tiesnesim pavadīt savu bērnu ikdienas gaitās. Tāpat apstrīdētā norma neliedz tiesnesim pavadīt savu bērnu invalīdu vienlaikus ar citu tādu asistenta pakalpojuma sniedzēju, kura pakalpojumu apmaksā valsts”¹⁵.

Tomēr, kā norāda Pieteikuma iesniedzēja, ne Labklājības ministrija, ne Rīgas pilsētas pašvaldība, ne arī kāda cita iestāde nenodrošina bērnu invalīdu ar profesionāli sagatavotu asistentu, t.i., šo iestāžu rīcībā nav saraksta ar personām, kuras piedāvātu asistenta pakalpojuma sniegšanu. Asistenta atrašana ir tikai un vienīgi bērna vecāku ziņā.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas sniegto informāciju, Labklājības ministrijā netiek apkopoti un analizēti dati par to, kā pašvaldību sociālie dienesti atrod asistentus, taču no personu ar invaliditāti un sociālo dienestu vēstulēs un telefonu zvanos sniegtās informācijas var secināt, ka sociālie dienesti galvenokārt aicina pašas personas ar invaliditāti atrast sev asistentu. Labklājības ministrijas rīcībā ir informācija arī par atsevišķiem gadījumiem, kad sociālie dienesti meklē asistentus ar sludinājumu starpniecību.

Tiesībsarga ieskatā, vecāks ir tā persona, kura vislabāk var izvērtēt sava bērna vajadzības. Ja māte (Pieteikuma iesniedzēja) uzskata, ka bērna vislabākajās interesēs ir, lai asistenta

¹¹ Ministru kabineta sēdes protokols Nr.8, paragrāfs 35. Latvijas Vēstnesis, 17.02.2014., Nr.34.

¹² Informatīvais ziņojums „Latvijas Republikas sākotnējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006. gada 13. decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijā laikposmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013. gada 31. decembrim”. Pieejams:

<http://testdraugi.appspot.com/tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40310330&mode=mk&date=2014-02-11> [skatīts: 20.07.2015.]

¹³ Labklājības ministrijas 2014. gada 28. novembra vēstule Nr. 36-01-03/2461 „Par asistenta pakalpojumu personām ar I grupas invaliditāti, kam nepieciešama kopšana. Nav publiski pieejams.

¹⁴ Skat. Pieteikuma 5.lpp.

¹⁵ Skat. Atbildes raksta 6.lpp.

pakalpojumu viņam sniegtu tieši viņa, proti, persona, ar kuru viņam ir visciešākās saites un savstarpējā uzticība, nevienam nav pamata to apšaubīt.

No Pieteikuma var secināt, ka Pieteikuma iesniedzēja ir izvērtējusi iespēju, ka asistenta pakalpojumu viņas bērna sniedz cits asistents, pat ir izmantojusi vai joprojām izmanto cita asistenta pakalpojumus¹⁶, taču, saasinoties veselības problēmām, viņas bērna interesēs ir, ka asistenta pakalpojumu sniegtu viņa pati.

Tāpat, tiesībsarga ieskatā šajā lietā nav nozīmes tam, ka asistenta pakalpojums nav vienīgais sociālais atbalsts, uz kuru bērnam ar invaliditāti, vai viņa likumiskajam pārstāvim ir tiesības. Jāatzīmē, ka katram atbalsta veidam (piemēram, piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu, bērna invalīda kopšanas pabalsts, pašvaldības sniegtais dienas aprūpes centra pakalpojums, vai tiesības izmantot sabiedrisko transportu bez maksas) ir savs, atšķirīgs mērķis¹⁷.

Nemot vērā iepriekš minēto, jāsecina, ka **apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 110. pantam, proti, ar ierobežojumu tiesnesim, kā arī citām likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešajā daļā minētajām valsts amatpersonām sniegt asistenta pakalpojumu, par to saņemot samaksu, tiek aizskartas bērnu tiesības un intereses, jo sevišķi bērnu ar invaliditāti tiesības uz īpašu aizsardzību.** Apstrīdētā norma ierobežo bērna ar invaliditāti iespēju saņemt viņa interesēm un vajadzībām vispiemērotāko asistenta pakalpojumu, kuru viņam konkrētajā gadījumā var sniegt tikai māte.

[3] Vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošana

[3.1] Vienlīdzības princips nozīmē, ka vienādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos izturēšanās ir jābūt vienādei, savukārt atšķirīgos apstākļos izturēšanās ir jābūt atšķirīgai. Šādi tiesiskās vienlīdzības principu izprot gan Eiropas Savienības tiesa, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa, gan demokrātisko valstu konstitucionālās tiesas. Šai klasiskajai vienlīdzības principa saturā izpratnei ir pievienojusies arī Satversmes tiesa.¹⁸

Vienlīdzības princips ir nostiprināts Satversmes 91. panta pirmajā teikumā, kas garantē visu personu vienlīdzību likuma un tiesas priekšā. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 91. panta pirmajā teikumā nostiprinātā vienlīdzības principa uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenota tāda tiesiskas valsts prasība kā likumu aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādam privilēģijām. Tas arī garantē likuma pilnīgu iedarbību, tā piemērošanas objektivitāti un bezkaislību, kā arī to, ka nevienam nav ļauts neievērot likuma priekšrakstus¹⁹. Tomēr šāda tiesiskās kārtības vienotība nenozīmē nivelēšanu, jo „vienlīdzība pieļauj diferencētu pieeju, ja tā demokrātiskā sabiedrībā ir attaisnojama”²⁰.

Satversmes tiesa, interpretējot Satversmes 91. pantu, ir atzinusi, ka vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats²¹. Atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata, ja tai nav leģitīma mērķa vai ja nav samērīgas attiecības starp izraudzītajiem līdzekļiem un nospraustajiem mērķiem²².

Vienlīdzības princips ir vērsts uz tiesiskās vienlīdzības un tikai pakārtoti uz faktiskās vienlīdzības nodrošināšanu. Tiesiskā vienlīdzība, attiecināta uz personām, var nodrošināt

¹⁶ Skat. Pieteikuma 6.lpp.

¹⁷ Skat., piemēram, Tiesībsarga 2015. gada 22. aprīļa atzinumu lietā Nr. 2015-7-5D „Par asistenta pakalpojumu personām ar I grupas invaliditāti, kurām ir piešķirts pabalsts invalīdam, kuram ir nepieciešama kopšana”. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/atzinumi-modulis/>, [skatīts 22.07.2015.]

¹⁸ Autoru kolektīvs „Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības” Latvijas Vēstnesis, Rīga, 2011: 89.lpp.

¹⁹ Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra spriedums lietā Nr. 2005-02-0106. Latvijas Vēstnesis, 16.09.2005., Nr.148.

²⁰ Satversmes tiesas 2010. gada 2. februāra spriedums lietā Nr. 2009-46-01. Latvijas Vēstnesis, 04.02.2010., Nr.20.

²¹ Satversmes tiesas 2010. gada 2. februāra spriedums lietā Nr. 2009-46-01. Latvijas Vēstnesis, 04.02.2010., Nr.20.

²² Satversmes tiesas 2002. gada 23. decembra spriedums lietā Nr. 2002-15-01. Latvijas Vēstnesis, 24.12.2002., Nr.188.

faktisko nevienlīdzību, savukārt faktiskās nevienlīdzības izlīdzinājums var skart tiesisko vienlīdzību.²³

[3.2] Lai izvērtētu, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, nepieciešams noskaidrot:

- 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos;
- 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām;
- 3) vai šādi attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (samērīguma tests).²⁴

[3.2.1] Satversmes tiesa norādījusi, ka divas situācijas nekad nav pilnīgi identiskas. Salīdzināšanai jāizvēlas tāda situācija, kurai ir viena vai vairākas kopīgas pazīmes ar pārbaudāmo situāciju.²⁵ Satversmes 91. panta pirmā teikuma aspektā noteicošais ir tas, vai vairākas personu grupas vieno kopīga uz tām visām attiecināma svarīga pazīme.²⁶ Lai noskaidrotu, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt galveno šīs grupas vienojošo pazīmi.²⁷ Kopējam elementam ir jāapvieno abas situācijas zem viena virsējdziena.²⁸

Ņemot vērā, ka īstenais labuma guvējs šajā lietā ir bērns, proti, Pieteikuma iesniedzējas dēls, kuram ir noteikta invaliditāte un kuram ir nepieciešams asistenta pakalpojums, kā salīdzināmās grupas ir izvēlēti bērni, kuriem ir noteikta invaliditāte un kuriem ir nepieciešams asistenta pakalpojums. Tādējādi tiek salīdzināti :

- 1) bērni ar invaliditāti, kuriem valsts komisija ir izsniegusi atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem un kuru vecāki ir valsts amatpersonas²⁹;
- 2) bērni ar invaliditāti, kuriem valsts komisija ir izsniegusi atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem un kuru vecāki nav valsts amatpersonas.

Abās izvēlētajās situācijās personām saskaņā ar Invaliditātes likumā noteikto ir noteikta invaliditāte (bez iedalījuma grupās) – ilgstošs vai nepārejošs ļoti smagas, smagas vai mērenas pakāpes funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās spējas, darbības, pašaprūpi un iekļaušanos sabiedrībā, un izsniegts valsts komisijas atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem.

Kā atšķirīgais elements, kas vienlīdz raksturo salīdzināmās grupas, ir bērna ar invaliditāti vecāku nodarbinātības joma, proti, vai bērna vecāks ir valsts amatpersona likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešās daļas izpratnē, vai nodarbināts jebkurā citā jomā.

Kā jau iepriekš norādīts, tiesības uz asistenta pakalpojumu ir personai no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, pamatojoties uz valsts komisijas atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem. Invaliditātes likumā nav noteikti nekādi citi ierobežojumi asistenta pakalpojuma saņemšanā.

Tiesībsargs uzskata, ka visi bērni ar invaliditāti, kam ir nepieciešams asistenta pakalpojums, atrodas vienādos salīdzināmos apstākļos. Neatkarīgi no ģimenes locekļu skaita, ģimenes ienākumiem, vai vecāku nodarbinātības jomas šīm ģimenēm ir pienākums rūpēties par bērnu ar invaliditāti, turklāt šajās ģimenēs bērnam ar invaliditāti ir jānodrošina pastāvīga aprūpe

²³ Autoru kolektīvs „Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības” Latvijas Vēstnesis, Rīga, 2011: 91.lpp.

²⁴ Satversmes tiesas 2010. gada 2. februāra spriedums lietā Nr. 2009-46-01. Latvijas Vēstnesis, 04.02.2010., Nr.20.

²⁵ Satversmes tiesas 2007. gada 4. janvāra spriedums lietā Nr. 2006-13-0103. Latvijas Vēstnesis, 17.01.2007., Nr.10.

²⁶ Satversmes tiesas 2013. gada 19. novembra spriedums lietā Nr. 2013-09-01. Latvijas Vēstnesis, 21.11.2013., Nr.227.

²⁷ Satversmes tiesas 2003. gada 4. decembra spriedums lietā Nr. 2003-14-01. Latvijas Vēstnesis, 05.12.2003., Nr.172.

²⁸ Autoru kolektīvs „Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības” Latvijas Vēstnesis, Rīga, 2011: 95.lpp.

²⁹ Saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešo daļu.

un uzraudzība, kā arī pilnīga iekļaušanās un līdzdalība sabiedriskajā dzīvē. Līdzīgu viedokli Valsts cilvēktiesību birojs (tagad – Tiesībsargs) Satversmes tiesai ir sniedzis lietā Nr.2006-08-01.

MK noteikumos Nr.942 citastarp ir noteiktas arī prasības asistentiem. Jau iepriekš noskaidrots, ka par asistentu var būt jebkura rīcībspējīga persona, kurai ir darba vai personiskā pieredze saskarsmē ar personām ar invaliditāti. Ņemot vērā to, ka asistents savus pakalpojumus sniedz uz darba līguma, vai biežāk uz uzņēmuma līguma pamata, tādējādi, uz asistentu attiecas arī Darba likuma un likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” normas, piemēram, par asistentu var kļūt persona, kura ir sasniegusi vismaz 15 gadu vecumu. Nekādus citus ierobežojumus, lai kļūtu par asistentu, normatīvie akti neparedz, izņemot pusaudžu nodarbinātības noteikumus. Tādējādi bērnam ar invaliditāti, kura vecāks nav valsts amatpersona, ir iespējams saņemt asistenta pakalpojumu, kuru viņam sniedz vecāks, bez ierobežojumiem.

Savukārt saskaņā ar apstrīdēto normu vecākam, kurš vienlaikus ir arī valsts amatpersona, tai skaitā arī tiesnesis, ir noteikti ierobežojumi amatu savienošanā. Apstrīdētā norma noteic, ka valsts amatpersona, tai skaitā tiesnesis, valsts amatpersonas amatu var savienot ar noteiktiem amatiem. Apstrīdētā norma liedz vecākam – valsts amatpersonai veikt sociāla rakstura darbu – sniegt asistenta pakalpojumu, par to saņemot atbilstošu samaksu, un bērnam ar invaliditāti – saņemt bērna interesēm visatbilstošāko asistenta pakalpojumu.

Tādējādi secināms, ka **apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi pret bērniem ar invaliditāti, kuru vecāki ir valsts amatpersonas, tai skaitā tiesneši.**

[3.2.2] Secinot, ka attieksme pret personām, kas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, ir atšķirīga, ir jāizvērtē, vai šāda atšķirīga attieksme ir attaisnojama, proti, vai šādai attieksmei ir leģitīms mērķis un vai tā atbilst samērīguma principam.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka pienākums norādīt un pamatot pamattiesību ierobežojuma vai atšķirīgas attieksmes leģitīmo mērķi Satversmes tiesas procesā ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu³⁰, šajā gadījumā – Saeimai.

Saeima atbildes rakstā norāda, ka apstrīdētās normas leģitīmais mērķis ir aizsargāt citu personu tiesības un likumīgās intereses un demokrātisko valsts iekārtu, nodrošinot tiesu varas neatkarību. Tiesnešu un tiesu varas neatkarība ir viens no demokrātiskas un tiesiskas valsts pamatprincipiem un izriet no Satversmes 1. un 83. panta. Tāpat prasība pēc neatkarīgas tiesas citastarp izriet no Satversmes 92. un 94. panta, un vairākiem Latvijai saistošiem starptautiskiem līgumiem.³¹

No kā secināms, ka arī atšķirīgas attieksmes mērķis ir aizsargāt citu personu tiesības un likumīgās intereses un demokrātisko valsts iekārtu, nodrošinot tiesu varas neatkarību. **Līdz ar to atšķirīgas attieksmes mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība, kas ir atzīstams par leģitīmu.**

[3.2.3] Lai izvērtētu, vai likumdevēja pieņemtā tiesību norma atbilst samērīguma principam, jānoskaidro:

- 1) vai likumdevēja lietotie līdzekļi piemēroti leģitīma mērķa sasniegšanai;
- 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;
- 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb attaisnojoša, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tā neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tad tā neatbilst arī samērīguma principam un ir pretrunīga.³²

Saeima ir norādījusi, ka apstrīdētā norma ir piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai. Apstrīdētā norma veido daļu no normatīvā regulējuma, kas garantē tiesnešu finansiālo neatkarību, kā arī nodrošina atbilstošu kontroli visas sabiedrības interesēs. Izskatāmajā lietā

³⁰ Piem., Satversmes tiesas 2013. gada 31. janvāra spriedums lietā Nr. 2012-09-01. Latvijas Vēstnesis, 01.02.2013., Nr.23.

³¹ Saeimas 2015. gada 11. jūnija atbildes raksta 6.lpp.

³² Piem., Satversmes tiesas 2013. gada 31. janvāra spriedums lietā Nr. 2012-09-01. Latvijas Vēstnesis, 01.02.2013., Nr.23.

apstrīdētā norma nodrošina, pirmkārt, to, ka tiesnesis kā valsts amatpersona nebūs darba vai citādās finansiālās atkarības attiecībās ar citu valsts varas atzaru institūcijām (tai skaitā pašvaldībā), un, otrkārt, to, ka arī privātpersonām nebūs iespējas ietekmēt tiesnešu neatkarību caur šāda veida attiecībām.³³

Saeimas ieskatā minētais regulējums ir vērsts uz vispārīgu tiesnešu neatkarības nodrošināšanu normatīvā līmenī un nav aizstājams ar tām papildu garantijām (tiesneša sevis atstatīšanas pienākums vai noraidījums), ko konkrētā lietā paredz attiecīgais tiesvedības procesa likums.³⁴

Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešajā daļā ir noteikti ierobežojumi amatu savienošanā šajā normā iekļautajām valsts amatpersonām, tai skaitā tiesnešiem. Apstrīdētā norma valsts amatpersonai savu amatu ļauj savienot tikai ar atsevišķiem amatiem, piemēram, pedagoga, zinātnieka, profesionāla sportista un radošo darbu, kā arī citiem minētajā normā ietvertajiem amatiem.

Tāpat valsts amatpersonai, to skaitā arī apstrīdētajā normā iekļautajām valsts amatpersonām ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu, piemēram, ar saimniecisko darbību, ja šīs darbības ietvaros tiek gūti ienākumi no lauksaimnieciskās ražošanas, mežizstrādes, zvejniecības, lauku tūrisma vai prakses ārsta profesionālās darbības, kā arī saimniecisko darbību, kura tiek veikta, pārvaldot šai valsts amatpersonai piederošo nekustamo īpašumu³⁵.

Likumdevējs ir pieļāvis iespēju, ka valsts amatpersona var veikt, piemēram, pedagoga darbu, par to saņemot arī atbilstošu atalgojumu. Likumsakarīgi, rodas jautājums, kāpēc likumdevējs ir lēmis, ka valsts amatpersonas papildus savam amatam var veikt tieši šos darbus, bet nevar sniegt asistenta pakalpojumu savam bērnam, par to saņemot atbilstošu samaksu no pašvaldības.

Vēsturiski redzams, ka tiesību normas, kas bija spēkā pirms likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, proti, Korupcijas novēršanas likums noteica, ka valsts amatpersona drīkst saņemt darba samaksu tikai par savu valsts amatpersonas pienākumu pildīšanu. Papildus šai darba samaksai valsts amatpersona drīkst saņemt darba samaksu tikai par mācībspēka darbu valsts vai pašvaldību izglītības un zinātnes iestādēs. Citās izglītības un zinātnes iestādēs darba samaksu par mācībspēka darbu valsts amatpersona drīkst saņemt, ja tā nepārsniedz konkrētajā izglītības vai zinātnes iestādē visiem mācībspēkiem noteikto vienoto darba samaksas likmi (tarifu). Tādējādi redzams, ka līdz 2002. gada 10. maijam, kad spēkā stājās apstrīdētā norma, papildus tiesneša amatam persona varēja veikt tikai pedagoģisko darbu.

Pieņemot likumu „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, likumdevējs ir vērtējis valsts amatpersonas amata savienošanu ar ārsta profesiju. Saeimas deputāts J.Lagzdīņš norādīja, ka „tāpat, kā tas ir šobrīd spēkā esošajā likumā, atbildīgā komisija vienbalsīgi uzskatīja, ka Valsts policijas priekšniekam, Drošības policijas priekšniekam, mūsu valsts robežsargu vadītājam un pašvaldību policijas priekšniekiem jau nu nebūtu jāatļauj savu darbu policijas struktūrās savienot ar ārsta darbu. Tā tas ir noteikts šobrīd spēkā esošajā likumā. Mēs uzskatījām, ka tas nav loģiski un ka ir jāsauglabā šobrīd spēkā esošajā likumā ietvertie ierobežojumi un koncepcija.”³⁶

No iepriekš minētā var secināt, ka darbi, ar kuriem valsts amatpersonas var nodarboties, ir izvēlēti, vadoties pēc loģikas, nevis juridiskiem apsvērumiem. Par minēto liecina arī tas, ka no 2007. gada 28. jūnijā apstrīdētajā normā ir iekļauts arī profesionāla sportista darbs.

No iepriekš minētā izriet, ka **aizliegums valsts amatpersonām savienot savu amatu ar citu, nav absolūts**. Vienlaikus nav iespējams konstatēt, kāpēc tieši asistenta pakalpojuma sniegšana saistīta ar lielāku risku tiesu varas neatkarībai kā visas iepriekš nosauktās nodarbošanās.

³³ Saeimas 2015. gada 11. jūnija atbildes raksta 8.lpp.

³⁴ Turpat.

³⁵ Skat., piemēram, likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta 10. un 10.¹ daļu.

³⁶ Latvijas Republikas 7. Saeimas pavasara sesijas piektās sēdes (2002. gada 25. aprīlis) stenogramma. Pieejama http://www.saeima.lv/steno/2002/st_2504/st2504.htm [skatīts 30.07.2015.]

Tiesībsargs piekrīt, ka apstrīdētās normas mērķis ir nodrošināt, lai tiesnesis kā valsts amatpersona nebūtu darba vai citādās finansiālās atkarības attiecībās ar citu valsts varas atzaru institūcijām (tai skaitā pašvaldībām). Taču jāatzīmē, ka pilnīga finansiāla neatkarība no citiem valsts varas atzariem nav iespējama.

Saeima norāda, ka Pieteikuma iesniedzējai ir tiesības uz citiem sociālā atbalsta pasākumiem, kas ir paredzēti bērniem ar invaliditāti un bērnu ar invaliditāti ģimenēm (valsts sociālie pabalsti, kas domāti bērniem ar invaliditāti, kā arī bērniem ar invaliditāti sniegtie pašvaldības pakalpojumi, piemēram, dienas aprūpes centra pakalpojums). Tādējādi secināms, ka, saņemot kādu no minētajiem sociālā atbalsta pasākumiem, pieteikuma iesniedzēja nonāktu finansiālā atkarībā no izpildvaras.

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka tiesnešu neatkarības nodrošināšanā izmantotais līdzeklis, proti, ierobežojums tiesneša amatu savienot ar asistenta pakalpojuma sniedzēja darbu, nav piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Līdz ar to, tiesībsarga ieskatā, noteiktais ierobežojums neatbilst samērīguma principam, un pārējie kritēriji turpmāk netiek vērtēti.

Turklāt bez ierobežojumiem amatu apvienošanā, pastāv arī citi līdzekļi, kā valsts var nodrošināt tiesnešu neatkarību: pirmām kārtām, izmantojot tiesneša atstatīšanas un noraidīšanas procedūru, otrām kārtām, sniedzot valsts amatpersonas deklarāciju, kurā citastarp tiek norādīta arī informācija par visa veida gūtajiem ienākumiem. Minētie pasākumi, tiesībsarga ieskatā, ir pietiekami, lai nodrošinātu tiesnešu neatkarības ievērošanu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka apstrīdētā norma liedz tiesnešiem sniegt asistenta pakalpojumu, par to saņemot atbilstošu samaksu, tādējādi bērnam ar invaliditāti liedzot saņemt viņa interesēm un vajadzībām visatbilstošāko asistenta pakalpojumu un nostādot tiesnešu bērnus nevienlīdzīgākā situācijā nekā bērnus, kuru vecāki nav tiesneši. Līdz ar to tiesībsargs uzskata, ka **apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.**

Vienlaikus tiesībsargs vērs uzmanību uz to, ka apstrīdētā norma ierobežo ne tikai tiesnešu, bet arī jebkuras citas likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešajā daļā minētās valsts amatpersonas tiesības sniegt asistenta pakalpojumu, par to saņemot atbilstošu samaksu.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, tiesībsargs uzskata, ka **likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešā daļa neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 110. pantam.**

Tiesībsarga vietā
tiesībsarga vietniece

I.Piļāne